

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירננו

נירין כ"ב
850

ויחי תשע"ז | השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

וְהִכִּינוּ אֶת אֲשֶׁר יָבִיאוּ מֵהַלְכוֹת שֶׁהִיָּה בְּבֵית-מִלּוֹן בַּשַּׁבָּת

שופטים שנאמר בו: "לִמְעַן דַּעַת דּוֹרוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְלַמְּדָם מִלְחָמָה" (שופטים ג). "איזו היא מלחמה שצריכה למוֹד? הֲנֵי אֹמְרִי, זֶה קֶשֶׁת" (כי בשנה מחרב וחנית, מי שלא לומד ומתאמן לא יוכל לדרוך קשת, לכוון ולירות).

על זה נאמר ליהודה: "אֵתָהּ יוֹדֵךְ אֶחָיִךְ". כי אחרי שדוד קרא לתכונה הזאת "ישרות", לא נשמע לשום צדקן שיערער על המוסריות של "יֵדֶךָ בְּעֶרְףְּ אֶבְיָיִךְ". אֶחָיִךְ יוֹדוּ לָךְ ויבינו כי מלחמה מנהלים רק עם ראייה לטווח רחוק. אֶחָיִךְ יוֹדוּ לָךְ ויבינו כי ההכנה הארוכה של כוחות סדירים למלחמה היא חשיבה לטווח ארוך, כשם שלימוד הירי בקשת בא אחרי הכנה ארוכה. כשם שהריגת הרוצחים הבורחים שנוטרלו באה מתוך חשיבה לטווח ארוך.

שְׁתַּחֲלֵת נַפִּילָה – נִיסָה

לצערנו ראינו כולנו את בריחת הקצינים בפגיעה בארמון הנציב, שגם פגעה בחיילים שנדרסו בפעם השנייה וגם ברוח הלחימה ובהרתעה של ישראל. המשנה (סוטה מד.) אומרת שהמנהיגים היו צריכים להעמיד שרי צבאות גם בראש העם וגם בעקבו. "וְהָיָה כְּכֹלֵת הַשּׁוֹטְרִים לְדַבֵּר אֶל הָעָם, וּפְקָדוֹ שָׂרֵי צְבָאוֹת בְּרֹאשׁ הָעָם, וּבַעֲקֵבוֹ שֶׁל עַם, מַעֲמִידִין וְקִיפִין לְפָנֵיהֶם, וְאַחֲרֵים מְאַחֲזֵיהֶם, וְכַשִּׁילִין שֶׁל בְּרִזָּל בִּידֵיהֶן, וְכָל הַמְּבַקֵּשׁ לְחֹזֵר - הַרְשֹׁת בְּיָדוֹ לְקַפֵּחַ אֶת שׁוֹקֵיוֹ". ולמה מענישים את הבורחים בעונש כל כך חמור? שְׁתַּחֲלֵת נִיסָה - נְפִילָה. שְׁנָאֵמְרָה, (ש"א ד) "נָס יִשְׂרָאֵל לְפָנָי פְּלִשְׁתִּים, וְגַם מִגִּפְתָּהּ גְּדוּלָה הִיָּתָה בְּעָם". וְהִלְכֵן הוּא אֹמְרִי: (שם לא) "וַיִּנְסוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל מִפָּנָי פְּלִשְׁתִּים וַיִּפְּלוּ חֲלָלִים" וגו'.

המנהיגים צריכים להבין כי תחילה של כל נפילה במלחמה היא המנוסה. לכן הם מעמידים מאחורי החיילים הלוחמים משטרה צבאית שלא תאפשר לחייל בודד לנוס מרוב פחד, ולא יפוס את לִבָּב אֲחִיו כְּלָבָבוֹ. את המשנה הזאת צריך להשמיע באוזני הרמטכ"ל, מפקד בה"ד 1 וראש אכ"א ולומר להם: תפקידכם לחזק את רוח החיילים ולא לשבור אותה. אתם צריכים לחשוב לטווח ארוך ולראות את תוצאות מעשיכם, שלא תיגרם חלילה ניסה ונפילה לחיילי צה"ל ולכלל ישראל.

יְדֶךָ בְּעֶרְףְּ אֶבְיָיִךְ

יְהוּדָה אֵתָהּ יוֹדֵךְ אֶחָיִךְ

מתי ידו של יהודה נמצאת בעורף אויבו מכה ניצחת, גם כשהאויב בורח ולא מסכן אותו. דוד המלך עליו השלום, שהיה מצאצאי יהודה, קיבל את הברכה הזו והודה על כך ואמר: "וְאֶבְיָי תַּתֶּה לִי עֶרְךָ מִשְׁנָאֵי וְאַצְמִיתֶם" (שמואל ב כב מא).

כאמור, מדובר גם באויבים שלא מהווים סיכון מיידי ממש. אויבים שמפנים עורף ובורחים וכבר התרחקו מהמקום. אעפ"כ אומר דוד: "אֶרְדָּפָה אֶבְיָי וְאַשְׁמִידֶם וְלֹא אֲשׁוּב עַד כְּלוּתֶם" (שמואל ב כב לה). הגמרא (עבודה זרה כה:) מספרת כי מהפסוק הזה למד דוד שצריך ללמד את בני יהודה לירות בקשת על הבורחים. "וַיֹּאמֶר לְלַמְּדוֹ בְּנֵי יְהוּדָה קֶשֶׁת, הֲלֹא הִיא כְּתוּבָה עַל סֶפֶר הַיְשָׁר" (ש"ב א). וקשת הרי מגיעה לטווחים רחוקים ויכולה לפגוע גם במי שמנסה לברוח.

הַלְכוֹת שֶׁל מְנַהִיגִים

את הלימוד הזה אומר יעקב לשבט יהודה ולדוד המלך, למרות ששייך לומר אותו לכל הלוחמים כולם, כיוון שהשמדת האויבים זה תפקיד ההנהגה. יעקב מדריך את המנהיגים לצפות פני עתיד, להבין שאויב חי הוא סכנה גם כשהוא בורח. הבריחה לא מוציאה מנעו לא את השנאה ולא את הסכנה. ואם לא תחסל אותו כשהוא בורח, הוא יחזור ויפגע בך.

אֶרְדָּפָה אֶבְיָי וְאַשְׁמִידֶם – וְעֵשִׂית הַיְשָׁר וְהַטּוֹב

דוד מדגיש בדבריו כי הוא למד את ההלכה הזאת מ"הַסֶּפֶר הַיְשָׁר", כדי שנדע שרדיפה והכאה של אויב שבורח זאת ישרות שלמדנו מהאבות שנקראו ישרים, חסידים וצדיקים. הוא לומר זאת גם מספר דברים שנאמר בו: "וְעֵשִׂית הַיְשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי ה'" (דברים ו). הוא לומר זאת מספר

כשרות המלון

בטרם מזמינים מלון בארץ או בחו"ל, צריך לבדוק כמה דברים חשובים. לשם כך נכון להתקשר למלון לפני ההזמנה ולומר לנציג המלוו שמדבר אתכם כי השיחה מוקלטת, ואם המידע שהוא מסר יתברר כלא נכון - תהיו רשאים לתבוע אותו ואת המלון.

על מנת לעמוד על רמות הכשרות, יש לשאול אם הכלים במלון טובלים. יש אומנם סברה שלא צריך להטביל כלים של מלון, אבל מסתמכים עליה במקומות שמקלים ומזלזלים בכשרות, ולא במקומות שהכשרות חשובה להם, כי באמת להטביל את כל כלי המלון זו מלאכה של יום אחד. ומלון שמזלזל בלקוחות הדתיים שלו - יזלזל גם בזה. רק מלון שמכבד את הלקוחות שלו - יעשה את המאמץ הקטן הזה בשביל הכסף הגדול שהוא מקבל (עיי' דרכי תשובה קכ"ט ע).

כמו כן יש לבדוק האם הבישול הוא בישול ישראל או בישול גוי. אם הם מקלים בבישול עכו"ם, גם הכשרות האחרת היא בספק. נוכחות של נוכרים רבים במטבח בלי יהודי - גוררת אחריה בעיות כשרות רבות.

כן ראוי לבדוק האם הירקות הם של גידול מיוחד הנקי מחרקים, או שהם סומכים על שטיפת הירקות ובדיקתם על-ידי המשגיח. החיסכון למלון שלא קונה ירקות נקיים כאלה הוא אפסי ביחס לרווחיו, והתועלת לכשרות היא אדירה. מלון שמזלזל בלקוחות הדתיים שלו - לא ראוי שנבוא בשעריו.

תרבות אנשים חטאים

דבר נוסף שחשוב לבדוק בטרם הגעה למלון הוא מידת הצניעות במקום. יש בתי-מלון שנמצאים על שפת הים, ויש מהם שהבריכה נמצאת במרכז המלון ונראית לעיני כל היושבים בחדרים או בחדר האוכל. בבתי-מלון כאלה - גם אם האוכל כשר למהדרין, השהות במלון היא עבירה.

יש בתי-מלון שבהם לא נשמרת אווירת השבת. במהלך השבת נערכים אירועי "תרבות" במקום מרכזי בבית המלון, ולאורחים אין כל יכולת להימנע משמיעת המוזיקה או להתערבב אם מחללי השבת.

להדליק פנס של שבת

הדלקת נרות השבת צריכה להיות בחדר שבו ישנים או אוכלים. הוראות הבטיחות ברוב בתי המלון לא מאפשרות להדליק נרות בחדר שבו אדם ישן, ואסור לעבור עליהם. בתי המלון מאפשרים לאנשים להדליק נרות בפתח חדר האוכל. צריך לדעת שלפי השולחן ערוך רק האישה שמדליקה ראשונה רשאית לברך על נרות שמדליקים שם. כך כתב בשולחן ערוך (רסג סעיף ה) "ב' או ג' בעלי בתים אוכלים במקום אחד, יש אומרים שכל אחד מברך על מנורה שלו, ויש מגמגם בדבר. ונכון ליהרר בספק ברכות ולא יברך אלא אחד".

העיר שם הרמ"א "אבל אנו אין נוהגין כן". ולדעתו כמה נשים יכולות להדליק במקום אחד. ובאמת גם לפי הנוהגים כרמ"א לא טוב להדליק בפתח חדר האוכל, כי זה לא המקום הראוי להדלקה. הוא לא חדר אוכל ולא חדר שינה.

הדרך הנכונה גם לפי השו"ע וגם לפי הרמ"א היא להדליק שני פנסים ולברך עליהם. ואע"פ שאנשים לא רגילים בזה, כך היה מורה אבא מרן הרה"ג מרדכי אליהו זצוק"ל. כך פסק גם בשמירת שבת כהלכתה בשם הרה"ג שלמה זלמן אורבך זצוק"ל, להדליק פנסים ולברך עליהם (פרק מג סעיף ד ובהגה שם כ').

לפני שמזמין מקום במלון, בין בארץ ובין בחו"ל, חשוב לבדוק אם הוא מתאים ליהודי שומר שבת, בחינת "והכינו את אשר יביאו"

צריך להדגיש כי מדליקים דווקא בפנסים עם סוללות ולא באור החשמל של בית המלון, כיוון שבהדלקת החשמל המדליק צריך להסתמך על חשמל שנוצר בתחנה בכל רגע ורגע, ולכן לא יכול לברך. אבל בהדלקת פנסים הוא מסתמך על החשמל שנמצא בסוללות שנמצאות בתוך הפנס, והרי הן כשמן בשעת ההדלקה. ועל כן צריך כל אדם שהולך לשבת לבית מלון להכין לאשתו שני פנסים יפים ומשובחים להדליק בהם. ואם אשתו נוהגת להדליק כמה וכמה נרות גם בשעה שהיא מתארחת, יהדר ויקנה לה מספר פנסים לפי מנהגה (ולא חייבים דווקא פנסים עם נורות להט, כי עיקר הטעם הוא האור והשלום ולא הלהבה. ובוה אין הבדל בין להט ללד. עיין שבת כה: רש"י ותוספות שם).

דלתות - חיישינן מחיישינים

דבר נוסף שחשוב לבדוק בכל בתי המלון, ובעיקר בבתי מלון בחו"ל, הוא הדלתות החשמליות. יש בתי מלון בעולם שבהם הכניסה לחדרים היא רק באמצעות כרטיס מגנטי. ברוב המקומות הפעלת החשמל והמזגנים מתבצעת בצורה אוטומטית בכניסה וביציאה מהחדר. יש מקומות שבהם הדלת הראשית היא חשמלית אוטומטית, ואין דלת אחרת. יש מקומות שהמעליות לא מותאמות לשבת. בבתי מלון כאלה לא ניתן לשהות בשבת, אלא אם כן יש שם סידור מיוחד לשומרי שבת.

ברוב בתי המלון בארץ יש אפשרות לפתוח את הדלת גם במפתח רגיל. ולכן לפני שמזמינים מקום בבית מלון יש לבדוק שישנה אפשרות לקבל מפתח רגיל שלא מפעיל מערכות אלקטרוניות.

אם הזמנתם חדר במלון ושכחתם לבדוק את הנושא הזה ומצאתם את עצמכם בלי מפתח בשבת, אפשר להדביק נייר דבק על הלשונית וכך הדלת לא תינעל. במקרה זה אתם צריכים להקפיד לנעול את כל חפצי הערך בתוך הכספת של החדר.

בחו"ל חשוב לבדוק אם אפשר לטלטל את המפתח ברחוב, כיוון שברוב המקומות בעולם (בניו-יורק למשל) אין עירוב, ואין שום אפשרות לטלטל את המפתח מחוץ לכותלי בית המלון. במקרה כזה נכון לשים את המפתח בקבלה, ומותר לטלטל את המפתח בתוך המלון כיוון שהמלון נחשב כמו בית אחד.

שימוש בנוכרי לפתיחת דלת החדר

אם כבר הגעתם בשבת למלון שבו פתיחת החדרים היא אלקטרונית, כך שאתם כלואים במלון בלי יכולת להיכנס ולצאת - יש מתירים להשתמש בנוכרים שעובדים במלון ולרמוז להם שייכנסו לפנינו ויפתחו את הדלת. ואע"פ שאסור לומר לנוכרי לעשות לנו מלאכה בשבת, אפילו במלאכה דרבנן, אלא רק במקום חולי, וכאן זה מקום תענוג (עיי' ש"ע שכה סע' יז), כתב המנחת יצחק כי הוא צידד להתיר במקום צער מטעם דהוי שבות דשבות (המג"א סי' רע"ו ט"ז), ודווקא באופן שאין בית מלון אחר פנוי או שהגיע סמוך לשבת קודש ואין לו זמן מספיק לחפש בית מלון אחר. שאין צער גדול מזה אם לא יהיה לו מקום ללון שם, ויש למעט באמירה ככל האפשר ורק ע"י רמז (שו"ת מנחת יצחק חלק י סימן כט). ואם הנוכרי נכנס לצורך עצמו כדי לנקות וכד', מותר להיכנס אחריו בשופי.

שימוש בנוכרי לפתיחת דלתות ראשיות

אפשר להשתמש בהיתר הזה גם לגבי הדלת הראשית של המלון, במקרה שהיא נפתחת רק באמצעות חיישנים. וגם כאן אפשר להשתמש בהיתר הזה רק באופן שכתב המנחת יצחק, דהיינו אם הוא נקלע למקום כזה ואין לו אפשרות אחרת. אבל בוודאי לא לשכור לכתחילה מקום במלון כזה בשבת.

אם הנוכרי עושה לעצמו - מותר

כדי להבין את פסק המנחת יצחק צריך לזכור כמה כללים במלאכת גוי לשבת שנעשית לצורך ישראל. כך כתבה המשנה (שבת פרק טז משנה ח): "נְכָרִי שֶׁהִדְלִיק אֶת הַנֵּר (לצורך עצמו) - מִשְׁתַּמֵּשׁ לְאוּרוֹ יִשְׂרָאֵל, וְאִם (הנוכרי הדליק) בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל - אֲסוּר. מֵלֵא מִיָּם לְהִשְׁקוֹת בְּהֶמְתּוֹ - מִשְׁקָה אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, וְאִם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל - אֲסוּר. עֵשָׂה גוֹי כְּבֶשׂ לִירֵד בּוֹ - יוֹרֵד אַחֲרָיו יִשְׂרָאֵל, וְאִם בְּשִׁבִיל יִשְׂרָאֵל - אֲסוּר. מַעֲשֶׂה בְּרֶבֶן גְּמִילָאֵל וְזֻקְנִים שֶׁהָיוּ בְּאֵין בְּסַפְיָנָה, וְעֵשָׂה גוֹי כְּבֶשׂ לִירֵד בּוֹ, וְיִרְדּוּ בּוֹ רֶבֶן גְּמִילָאֵל וְזֻקְנִים".

ובגמרא (שבת קכב ע"א): "תא שמעי: נר הדלוק במסיבה, אם רוב נכרים - מותר להשתמש לאורה, אם רוב ישראל - אסור. מחצה על מחצה - אסור. שמואל איקלע לבי אבין תורן, אתא ההוא נכרי אדליק שרגא. אהדרינהו שמואל לאפיה. כיון דחזא דאייתי שטר וקא קרי, אמר: אדעתא דנפשיה הוא דאדליק. אהדרינהו איהו לאפיה גבי שרגא".

כשיש ספק אם הנוכרי מדליק את הנר בשביל ישראל או בשביל עצמו, אזי אם רוב הנוכחים ישראלים - בוודאי על דעת הרוב הוא מדליק, ואם הרוב נוכרים - אסור להשתמש באור. ומביאה הגמרא מעשה בשמואל שהדליק נוכרי נר לידו בשבת, וסובב שמואל את פניו שלא ליהנות מאור הנר, שנראה כאילו הנוכרי הדליק את הנר בשבילו. כיוון שראה כי הנוכרי מוציא נייר מכיסו ומתחיל לקרוא, הבין שמואל שהנוכרי הדליק בשביל עצמו, והחזיר שמואל אל פניו אל האור כך שיוכל ליהנות ממנו. וכך נפסק בשו"ע (רעו ב).

לפי זה היה אמור להיות אסור להשתמש בנוכרי לפתוח דלת החדר. ואעפ"כ התיר המנחת יצחק בשעת דחק כאמור לעיל. א[בגלל שיש צער להישאר בחוץ בשבת. ב[בגלל שלא מדובר במלאכה דאורייתא.

מעלות לעלייה במדרגות

מעשה היה עם מרן הרב אליהו זצוק"ל, שהתאכסן בבית מלון בארה"ב בקומה 15, ובשבת ליוו אותו אנשים חשובים רבים למקום מלונם. וכשנכנסו לבית המלון פנו כולם לכיוון המעליות. שאל הרב: ומי יפעיל את המעלית? אמרו לו: יש פה נער מעלית גוי, שישאל אותנו לאיזו קומה אנחנו צריכים ויפעיל את המעלית לצרכינו. אמר להם הרב: זה בדיוק מה שאסור על-פי ההלכה. "אם מעשיו מוכיחים שלצורך ישראל עושה, כגון שהדליק נר בבית שישראל בו והלך לו האיניו יהודי - אסור" (שו"ע שכה). ובמעלית זו ניכר לכל שהוא מפעיל את המעלית בשבילנו, אע"פ שגם הוא עולה בה. ולכן עלה הרב ברגל 15 קומות, וכל המלווים התנשפו ועלו גם הם אחרי הרב לקומה העליונה.

המקרה של נער המעלית לא דומה למקרה של שמואל שהובא לעיל, כיוון שלנער המעלית אין מה לעשות בקומה שאליה אנחנו עולים כעת. אבל אם נוכרי אחר עולה במעלית לצורך עצמו - יש מתירים להצטרף אליו. ועיין בשו"ת "משפטי עוזיאל" שהתיר להצטרף לנער המעלית, וכתב "ואמנם יודע אנכי שיש לפקפק טובא בהיתר זה, אולם בשים אל לב שעתה יש מקומות כאלה שיש בהם שלש או ד' קומות ויותר ולא כל אדם יכול לעלות ולרדת ברגליו ואין כל אחד יכול להיות כלוא בביתו בכל יום השבת ומה יעשו ישראל בחצר שכולה או רובה ישראל ולא בכל שעתא יזדמן נכרי שירצה לעלות במעלית זו שישראל רוצה לעלות. לכן משום צורך גדול כזה מוצא אני לצדד בהיתר זה שנכרי וישראל עולים ויורדים במעלית אחת דכיון שהנכרי משתמש בה תולין לומר שלצורך עצמו הוא עושה ומותר לישראל להשתמש במלאכתו" (כרך א - השמטות סימן ב). וכאמור, מרן הרב אליהו זצוק"ל פקפק מאוד בהיתר הזה גם אם לשם כך היה עליו לעלות ברגל לקומה ה-15.

נוכרי שעולה לצורכו

שו"ת "חלקת יעקב" (אורה חיים סימן קמד) חלק על ההיתר של הרב עוזיאל

והשווה אותו לעלייה על מכונית בשבת כשנוכרי מסייע אותה. אם נתיב בכגון זה - נפרצה חומת השבת שתהיה כיום חול לכל דבר. וכבר כתב הרמ"א (סימן ש"ה סעי' י"ח) דאסור לישב בקרון שהעכו"ם מנהיגו בשבת.

ואולי אפשר להתיר להצטרף לנוכרי (שאינו נער המעלית) שעולה במעלית שניכר לכל שהנוכרי עולה לצרכו ולא לצרכינו. במיוחד אם הוא מגיע לקומה אחרת, שהיא לא הקומה שאנחנו צריכים. ובמקום צורך גדול אפשר להקל בזה.

מעלית שבת ומדרגות נעות

העיסוק בנושא מעליות בשבת מעלה את השאלה האם מותר להשתמש במעליות שבת אוטומטיות. יש מתירים לעלות בהן, כיוון שהן נפתחות ונסגרות ועולות מעצמן בלי מגע יד אדם. אבל יש אוסרים בגלל שהמעלית הזאת שוקלת את האנשים לפני כל פעולה. נניח שבמעלית שמוטאמת

ל-15 אנשים יש שלושה מנועים. כשהמעלית מזוהה שיש 1-5 נוסעים, היא מפעילה מנוע אחד. אם יש 6-10 נוסעים - היא מפעילה שני מנועים. ואם יש 11-15 נוסעים, מפעילה המערכת שלושה מנועים. לפי זה כניסת האדם למעלית עולה להפעיל מנוע נוסף ולגרם חילול שבת.

מרן הרב אליהו זצוק"ל לא היה עולה במעליות שבת, אבל הוא לא הוציא פסק הלכה לאסור אותן, שכן כניסת האדם לתוך המעלית היא דבר שאינו מתכוון ולא פסיק רישא. דהיינו, הוא לא עושה פעולה של הפעלת מנוע המעלית, והכניסה שלו למעלית לא תפעיל בוודאות מנוע נוסף או כוח נוסף במנוע. לכן במקום שיש חולים או זקנים וכד', יש להם להסתמך על ההיתר הזה.

רישום על-ידי נוכרי

אם בנוכרי עסקינן, יש שואלים אם מותר לומר לנוכרי הניצב בפתח חדר האוכל את מספר החדר לצורך הרישומים שלו, כדי שלא ייכנסו לחדר האוכל אנשים שאינם מבאי המלון. ובאמת זו בקרה שכרוכה בחילול שבת של הגוי שרושם על-פי דבריך.

יש שכתבו להתיר בזה, כיוון שהגוי לא רושם בשבילך אלא בשבילו או בשביל בעל המלון. והכלל ההלכתי בעבודת גוי, שאם הוא מתקן בשבילך מכונית, למשל, אבל עובד בקבלנות ולא לפי שעות, אזי גם אם הוא עובד בשבת - אין בכך כלום, כי זה נקרא צורך עצמו. אבל אם הגוי עובד לפי שעות - אסור לו לעבוד בשבילך בשבת, כי הוא עובד לצורכך.

עם כל זה - גוי שעובד בקבלנות ובונה או מתקן לך את הבית לא יכול לעבוד בשבת, מפני הרואים שלא יודעים אם הוא עובד בקבלנות או לפי שעות בשכירות (שו"ע או"ח רמד).

ואע"פ שכאן כולם יודעים שהוא רושם לצורך המלון, יש ברישום הזה זילתא דשבת שאנחנו אומרים לו את מספר החדר והוא רושם מפינו. ולכן צריך לומר לנוכרי: אני ממספר חדר זה ומבקש ממך לא לרשום. הוא יגיד לך שאינו רושם, וכנראה ירשום אחרי שתלך - וכך עדיף. לעומת ההיתר הנ"ל - אין שום אפשרות לקנות בחדר אוכל תוספות כשהגוי רושם כל שתייה וכדומה שהאורח לוקח, שזה ממש קנייה בשבת. הפתרון הוא בקניית כרטיסים לפני השבת בשביל לקנות את התוספות שהמלון נותן לפני שבת, ואת הכרטיסים הללו אפשר לתת לגוי בחדר האוכל בתמורה לתוספת שתייה.

הפעלת מערכות חשמליות בפתיחת החדר

בכל המלונות החדשים מותקנת מערכת מטעמי חיסקון, כך שפתיחת הדלת של החדר מדליקה את מערכות המיזוג והתאורה, וסגירת הדלת כשאין אנשים בחדר מכבה את כל המערכות. על כן חובה לבדוק לפני שמזמינים חדר במלון שיש אפשרות לנתק את המערכות האוטומטיות הללו לפני שבת. ולזכור גם לנתק אותן, כיוון שהן לא מתנתקות מאליהן

יעקב מדרוך
את
המנהיגים
לצפות פני
עתיד, להבין
שאיוב חי
הוא סכנה
גם כשהוא
בורח.
הבריחה לא
מוציאה
ממנו לא
את השנאה
ולא את
הסכנה

סיפורים על הרב זצ"ל

אין חופשה מיראת השמים

הרב זצ"ל היה חוזר ומדגיש, כי גם כשאדם יוצא לחופשה, עליו להמשיך בדרכו בקודש כירא-שמים. באחת מדרשותיו, בעת שבה דרש על כך שכשאדם בא לחופשה בבית-מלון אין הוא צריך לקבוע מזווה בכניסה לחדרו, כי זה מחובתו של בעל המלון, סיפר:

"פעם באנו לחנוך את אחד מבתי המלון החשובים בארץ, שבנה אותו גוי עשיר מחו"ל, והיו נוכחים שם ראש הממשלה דאז, ועוד כמה אנשים מכובדים. גם בעל המלון היה שם, וביקשתי מאחד הנוכחים שיתרגם את דברי לבעל המלון. אמרתי לו שכשנכנסתי למלון ראיתי שהדלת נפתחת על-ידי כרטיס מגנטי, אך בשבת הדבר מהווה בעיה הלכתית כיצד ייכנסו ויצאו, ועל כן יש להתקין את פתיחת הדלתות גם עם מפתח רגיל לאנשים שומרי מצוות שיתארחו במלון. ואכן הוא הבטיח שידאג לכך שלא תהיה בעיה בשבת.

ראש הממשלה העיר לי, שלא יפה לעורר דבר כזה במעמד רבים. ועניתי לו, שמעלת השבת חשובה מכל האנשים ה"חשובים", ואם הדבר לא יתוקן, אנשים יחשבו שהדבר מותר בשבת.

בעל המלון, שלא הבין עברית, בא ושאל: על מה אתם מתווכחים? ואמרתי לו מה היה. והוא אמר לי: אני באמת מודה לך על ההערה החשובה שאני לא חשבת עליה. אני לא אגרום ליהודי שיחלל שבת.

בעל המלון היה עשיר גדול, והיו לו ברחבי אמריקה תחנות דלק ובצמוד להן בתי-מלון, לנהגים שרוצים לעשות חניות ביניים, או לפוש מהנסיעה. יום אחד כשהיינו בחו"ל, עברנו ליד אחד מבתי המלון הללו, והנהג רצה לנוח מעט. וכשנכנסנו למלון פגשנו את בעל המקום והוא קיבל אותנו בסבר פנים יפות. הוא הזכיר לי את עניין הדלתות הנפתחות עם כרטיס שדיברתי עליו בחנוכת המלון בארץ, והודה לי על כך. זה מה שאמרו חכמים, שהנפרד מחברו יאמר לו דבר הלכה, שמתוך כך זוכרהו.

תשובה כהלכה

אהבת צופים. אין מעוררים את האהבה כלפי חברה שאינה אהבת באמת ומרישה חיבור נשתי עמוק, אבל קשה לי לקבל את השינוי שבה? אין אצילה לאהוב אותה תמיד, כמו שהיא? להרגיש את נשמתה גם כשאני שמרגישה שהיא מוסתרת בדברים חיצוניים? צריך לב טוב. צריך עין טובה. צריך להשתק כל מחשבה רעה. צריך לשמוח בכל יהודי שחי פה ולא נשרף באשויץ או נהרג בפיגע. צריך להפנים שכולנו בני ובנות ה' יתברך, ומתוך אהבתנו את ה' נאנחם אהבים את כל בני ובנותינו האהובים.

קשר קר קיימא. אין מחזקים את הקשר עם הקב"ה? א] שמחה והודאה לה' מתוך התבוננות על טובו הגדול. ב] שירה של שירים שמביאים להידבקות בה'. ג] לימוד תורה בשמחה. ד] מידות של חסד ורחמים וכל המידות של ה'. ה] אהבת עם ישראל וארץ ישראל. **וארץ קצין חשמה.** במקרה של הפסקת חשמל בשבת, האם מותר להשתמש בדברים שהיו מונחים על הפלטה ושוב להתחמם כשהחשמל חזר? האם מותר לקרוא באור שנדלק מסננת חירום? המנורה שבה להיטען מחדש כאשר החשמל חוזר. אם המאכלים היו מבושלים לפני הפסקת החשמל ורק התחממו, הם מותרים באכילה. מותר לקרוא באור מסננת חימום.

אלא בהפעלת האורח. בחו"ל חשוב במיוחד לבדוק, כי לא בכל המקומות מתחשבים בתייר הישראלי, ובתכנון נכון של הטיול ובשאלות נכונות אפשר לבחור בבתי המלון שמתחשבים בתיירים היהודים ששומרים שבת, ויש כאלה רבים ב"ה.

פסיק רישא במלאכות דרבנן

הפעלות אוטומטיות של מערכות נחשבות על-פי ההלכה כהפעלה ישירה, ולכן אסור לפתוח מקרר שנדלקת מנורה בפתחתו. יש מחלוקת בין הפוסקים אם אסור לעשות מלאכה דרבנן בדבר שאינו מתכוון בפסיק רישא (תרומת הדשן ס"ד מ"ה. מג"א אוסר בש"ד ס"ק ה), שזה רוב המערכות האוטומטיות, והפוסקים סברו לאסור אלא אם כן מדובר בשעת סכנה. שהרי כתוב כי מי שרואה בשבת "נחש ועקרב מקום שאינם מומיתין, אם רצין אחריו - מותר להרגם; ואם לאו - אסור. אבל מותר לדורסם לפי תומו, ואפילו במתכוין אלא שמראה עצמו כאילו אינו מוכיין" (ש"ע ש"ז). והסביר המשנה ברורה כי כל ההיתר הוא בגלל שמדובר בנחש ועקרב שלא רצין אחריו אבל יכולים להזיק לאחרים, לכן התירו להורגם בדרך הילוכו (ועוד שזו מלאכה שאינה צריכה לגופה. שהרי הוא לא שוחטם על מנת לאוכלם, אלא הורגם על מנת שלא יזיקו).

היתר לפסיק רישא בכדי למנוע סכנה

על כן התירו לעבור במקום שיש בו מצלמות שמותקנות בדרך כלל לצורכי ביטחון, וההולך לא מתכוון בהליכתו להפעלת המצלמות. כן התירו לעבור במקום שיש בו מגנומטר שבדק אנשים בכניסה למקומות ציבוריים, מחשש שמא נושאים כלי נשק.

אבל לא התירו לעבור בדלת חשמלית בכניסה לבית מלון. וכמו שכתב המשנה ברורה: "אמנם נמלים ושאר שקצים ורמשים אפילו דרך הילוכו אסור לדרסן" (משגיב שם). ולכן אסור להיכנס דרך דלתות אוטומטיות בשבת. וכן אין להשתמש בברז אוטומטי או במדיח אוטומטי בשירותים, ואין להיכנס לחדר שיש בו הפעלה אוטומטית של כל המערכות בכניסתו. ואם אדם נקלע למלון כזה שיש הפעלה של כל המערכות, יבקש מגוי להיכנס לחדר לפניו. וכל זה הוא בגלל שהפעלת המזגנים ותאורת לָד נחשבת כאיסורי דרבנן, ודבר שאינו מתכוון בפסיק רישא דרבנן על-ידי גוי - מותר. ולכן מותר לומר לגוי לפתוח את דלת החדר ולהפעיל בכניסתו את כל המערכות, והיהודי יכנס רק אחרי שכל המערכות פועלות (עיין קף החיים ס"ק טו).

שימוש במים חמים בשבת

צריך להזהר שלא להשתמש בברז המים החמים במלון, וצריך להזהיר את בני הבית על כך, כיוון שבבית האדם מכבה את דוד המים החמים לפני שבת. אבל ברוב המלונות הדוד המרכזי ממשיך לחמם מים בכל השבת לצורך הגויים שמתאכסנים במלון ומתקלחים ומתרחצים. וכל פתיחת ברז מים חמים של היהודי גורמת להכנסת מים קרים למערכת של בית המלון ולבישולם (עיין שמירת שבת כהלכתה א' מה).

וצריך לזכור היטב את כל השיעור הזה גם בשוהות במלון ובעיקר לפני שמזמין את המקום במלון, בין אם הוא מזמין בעצמו ובין אם מזמינים אותו, בין בארץ ובין בחו"ל. שנאמר על השבת: "והכינו את אשר יביאו".

אלפים קראו והתרגשו

bsheva8686@gmail.com | 052-7710979 להזמנות | המלאי | עד גמר המלאי

לקראת הילולת סידנא בבא סאלי זיע"א
ניתן להשיג את הספר המבוקש
אוהבם של ישראל
הרב אליהו זצ"ל ואחרים מספרים על הבבא סאלי
המבצע בתוקף בתאריכים יב טבת - ז שבט תשע"ז | עד גמר המלאי

הטבה מיוחדת

המעוניינים לקבל את העלון במייל או מידע על שיעורים נא לשלוח פרטים במייל harav52@gmail.com או sms 058-4525200 | לשכת הרב שמואל אליהו | להזמנת ספרי מרן הרב מרדכי אליהו זצ"ל 02-6521195

האחים דויטש
תעשיות טקסטיל
איזור התעשייה קרית מלאכי

קונדיטוריה
האחים עיני
בני ברק, כשרות להדהרין
איכות ועבודה עברית

בית הדין לדיני ממונות
"דרכי הוראה"
בבית המדרש של מרן הראשון ל"צ צוק"ל
טל. 02-6514399 פקס. 02-6536842

הפצת "קול צופין"
והפצה שבועית של
עלוני פרשת שבוע
לבתי כנסת
בכל רחבי הארץ
יוסי בן-הדור 03-6106329
B0528908518@gmail.com

שיווק עופות בכשרות מהודרת
עם כל החומרות וההידורים של
בד"ץ "דרכי הוראה"
תיסוד פל פון דה"ל מרדכי אליהו זצוק"ל
באגודת בני דה"ל יוסף אליהו זצוק"ל
ובמסגרת בית דין שלי "דרכי הוראה לרבנים"
טל. 058-6316969 058-995-995 15-